

SPLIT // UVIK KONTRA

Šta fali Palmi? Ona je povijest grada Splita!

PIŠE DAMIR ŠARAC

6. studenog 2020. - 12:00

Nikola Vilić/Cropix

Da, ime **Palmine Piplović**, splitske djevojke-heroine iz vremena nacističke okupacije grada treba vratiti u urbanu povijest. Ukratko, jer je njezin junački čin otpora i prkosa koji je završio životnom žrtvom vrijedan pažnje i štovanja.

Palmina Piplović (1922. -1944.) rođena je Varošanka, a u Drugom svjetskom ratu kao članica ilegalnog pokreta bila je veza s partizanima kojima je slala njemačke dezertere, što je bio i razlog njezina hapšenja 7. listopada 1944. Tri je dana mučena u zatvoru, ali nije izdala imena suradnika. Objesena je na rasvjetni stup između Bilankuše i Majdana. Dva je dana Palminino tijelo visjelo na stupu, da bi je potom pokopali uz cestu, a tek nakon rata je pokopana onako kako se to radi s ljudskim bićima.

Od osmero djece **Ivana** i **Marije** Piplović još su dva sina stradala u ratu: **Špiro** je poginuo na Zelengori, a **Karla**, nogometaša Splita koji je zakasnio na postrojavanje Prvog splitskog odreda uhapsili su fašisti i toliko maltretirali da je sišao s uma i umro u duševnoj bolnici.

MAKNUTA IMENA

Nakon rata obitelj Piplović donirala je svoju zemlju pod marjanskom Vidilicom za dječji vrtić koji je ponio ime njihove kćeri. Postavljene su ploče njoj u spomen na vrtić i na rodnu kuću. Kad je devedesetih stigla demokracija, vrtić više nije mogao nositi Palminino ime, kao i brojne druge škole, ustanove i ulice nazivane po narodnim i lokalnim herojima, mahom omladincima koji su se priključili borbi protiv fašista, nacista, ustaša i četnika pod okriljem Komunističke partije, jer drugog organiziranog otpora nije ni bilo.

Za razliku od drugih, Palmina ipak nije zaboravljena, tinjala je ideja o povratku njezina imena i isticanje njezina primjera u njezin grad, na ovaj ili onaj način. Vlastodršci ove ili one stranke to su trebali uočiti i prepoznati. Ponekad se tako u nekoj sredini stvori neka inicijativa koja nije opterećena ideologijom i podržavaju je građani bez obzira na svoje političko opredjeljenje.

Međutim, gradski političari nisu je prepoznali. Mlada Piplovićka za njih je bila simbol komunizma. Ništa oni ne znaju niti ih zanima povijest ovoga grada. Može li se Split odreći svoje antifašističke prošlosti, može li se prebrisati činjenica da je cijeli grad ustao i krv prolijevao protiv talijanske i njemačke okupacije, brutalne otmice hrvatskog, dalmatinskog tla, kojeg je, bitno je naglasiti, **Mussoliniju** u znak zahvalnosti za pružene prijeratne usluge parafirao NDH-ov poglavnik **Ante Pavelić**. Možemo se preglumljivati da nije tako, ali je tako.

Te četiri splitske godine ne mogu se precrtati flomasterom zaborava, baš kao ni ostatak povijesti grada koji je u dvije tisuće godina izmijenio vlasti i vlasti, okupatora i osloboditelja, blagih i okrutnih.

Navada je bila da se ruši ono što je palo, ali neki tragovi su ipak ostali. Svi su rušili spomenike i mijenjali nazive ulica i trgova preostalih od onih bivših, radili su to i komunisti, možda i s većim žarom nego ostali. Ipak, neko zrno iz tih povijesnih mlinova ipak se provuče kroz zupčanike "novog svijeta". Tako je i Palmina ostala u memoriji mnogih, strašna žrtva koju je podnijela za pravednu stvar. I s pravom traže da joj se dade obilježje. Splitski antifašisti imaju tri inicijative za ulicu, park i vrtić, i sve tri bi se mogle i trebale uvažiti: Žrtvama fašizma (Je li ih u Splitu bilo? Jest, itekakvih), Prvom splitskom odredu (Je li riječ o tragičnoj pogibiji mladih naših sugrađana? Jest), te Palmi Piplović.

ULICE ZA 'SUMNJIVCE'

Dobili su ulicu u Splitu i **Bruno Bušić**, žrtva komunizma, i mladi **Vojko Krstulović**, omiljeni HSS-ovac, usmrćen u partijskom atentatu. I neka su. Kad zaronimo dublje u povijest, naći ćemo još onih koji bi u nekom drugom dobu mogli biti "sporni", a imaju tu počast. Krenimo od **Dioklecijana**, zapamćenog kao graditelja palače, najvrednije naše baštine ali i progonitelja kršćana. Ima ulicu i **Andrijica Šimić**, hajduk, narodni junak, ali ujedno i državni neprijatelj Austro-Ugarske. I **Markantun De Dominis** je ima, kao splitski nadbiskup, fizičar svjetskog glasa, ali i neprijatelj papinstva, čije je tijelo spaljeno i bačeno u Tiber.

Jedna od najmarkantnijih ulica nosi ime po maršalu **Marmontu**, također okupatoru, ali i prosvjetitelju: za Francuza su, među ostalim, Hrvati prvi put dobili tisak na svom jeziku. Tu je i **Ljudevit Posavski** - premda je bio smrtni neprijatelj dalmatinskog kneza **Borne**, pravladara našeg plemena. Pa onda i **Grgrur Ninski** i na poljani i u spomeniku, a koji u svoje vrijeme bio žestoki protivnik splitskog utjecaja.

U centar se stisnuo i "crni knez" **Domaldo**, koji je maltretirao Splitskane trinaestog stoljeća, a onda i neki "sumnjivci" koji su koketirali s prajugoslavenstvom, poput **Josipa Strossmayera** i **Natka Nodila**. Dali smo ulicu i **Miki Tripalu**, komunistu i maspokovcu. I sve tako do suvremenih heroja Domovinskog rata, poput generala **Blage Zadre** i **Josipa Jovića**.

U imenima ustanova, ulica i spomenicima utisnuta je povijest grada koju mnogi danas ne razumiju jer je ne poznaju, a inzistirajući na mijenjanju onog što ne razumijemo zapravo nes(p)retno prčkamo po svojoj povijesti. Mjereći današnjim aršinima, pola naziva starih gradskih ulica bi trebalo mijenjati - srećom da ih je nadijevala povijest, a ne mi današnji. Uvijek mi padne na pamet Kohl-Genscherova ulica koja je prolazila kraj trogirске katedrale, brzopleto nazvana po dvojici njemačkih političara bitnih u jednom kratkom povijesnom razdoblju, a ubrzo promijenjena u Gradsku ulicu, što ne znači puno ali je pametnije.

SVAKA SKUŽA...

Inicijativu za povratak imena marjanskog vrtića po Piplovićki pokrenula su dva gradska vijećnika za koje se ne može tvrditi da su s lijevog spektra, nezavisni **Tonči Zoričić** i liberalni **Tonči Blažević**. Njihov pokušaj je srušen, a presudna je bila HNS-ovka **Mirna Kovačić**, koja je priču skrenula na postavljanje spomen-ploče, jer da je riječ o "politiziranju", izrazu za koji nitko ne zna što bi zapravo trebao značiti, te mogućim "traumama" kod djece koja bi pohađala takav vrtić. A i nije trenutak u korona-križi... Svaka skuža najde muža, rekli bi stari...

Navodi se da u Splitu vrtići nose sve neka imena po cvjetićima poput zvončića ili tratinčica, ali sudbina je htjela da je Piplovićka upravo takvog imena – Palmina. A što fali "Palmi"? Bio bi to sretan spoj, da nije kratkog spoja u glavama lokalnih političara koji ne razumiju želju građana, a još manje povijest, njima je samo do pokojeg punta koji bi strpali u džep. To je politizacija i traumatizacija, a Palmina je istina i povijest ovoga grada. Koju oni sigurno nisu pročitali.